

Сімейненасилля: причини та наслідки

Сімейненасилля: причини та наслідки

від Марини Корольчук

12 Листопада 2018

Майже **половина населення України (44%)** страждала від насилля в сім'ї впродовж свого життя, причому **30%** з них зазнавали жорстокого поводження в дитячому віці.

Ці дані було отримано в результаті проведення масштабного соціологічного дослідження ООН у 2009 р.

Та ситуація є критичною й зараз. Щороку від **1 до 3 мільйонів** в Україні стають свідками або жертвами домашнього насильства.

Що спонукає батьків завдавати шкоду власним дітям? Як дії вважаються насильством? До чого призводить жорстоке поводження з дитиною, та як з ним боротися? На ці та інші запитання можна знайти відповіді в нашій статті.

Про що ще говорять результати дослідження ООН?

У цьому дослідженні, що проводилося протягом двох місяців, взяли участь **1800 українців віком від 18 років**.

Наведемо **важливі факти**, що стали відомими внаслідок його проведення.

1. Близько половини тих, хто зазнавав **насильства в дитячому віці**, стикалися з ним і в дорослому житті.
2. **Жінки** частіше стикаються з **насильством в сім'ї** в дорослому віці, а **чоловіки** — в дитячому.
3. Основною причиною різних ситуацій насильства більшість потерпілих називали **стан алкогольного сп'яніння**.
4. Близько **75%** жертв різних видів насильства ні до кого **не зверталися по допомогу**.

Варто зазначити, що результати дослідження показують: насильство однаково **розповсюджене і в багатих, і в бідних сім'ях**, але його жертви частіше не приносять основний дохід у сім'ю.

Які причини домашнього насильства над дітьми?

Найчастіше від жорстокого поводження в дитинстві страждають **малюки віком до 10 років**.

До насильства над дітьми найчастіше призводять:

1. **Соціально-економічна нестабільність**: низький рівень життя та достатку, безробіття тощо.

Статистичні дані показують, що в Україні існують близько **2 мільйонів** неповних

і проблемних сімей, де немає когось з батьків або ж батьки знаходяться в постійних пошуках роботи.

2. Батьківське страждання від насильства в дитинстві.

Ці батьки просто **не знають інших методів виховання**, тому що їх також виховували подібним чином. І це могло повторюватися декілька поколінь.

При цьому, майже кожну травму надитина обіцяє собі, що не буде так поводитися з власними дітьми, але в ситуації конфлікту реалізує «**батьківський сценарій**».

3. Впевненість, що такий стиль виховання є корисним для дитини.

Такі батьки вважають, що з дитиною не потрібно церемонитися, догоджати, й виправдовують свою жорстоку поведінку розмовами про дисципліну та суворе виховання.

4. Раннє батьківство.

Часто в молодих матусь і татусів відсутнє почуття **батьківської відповідальності**. Від незнання того, як поводитися з дитиною, мама чи тато починає проявляти агресію й усі проблеми вирішувати одним способом — криками чи побиттям.

5. Задоволення власних egoїстичних потреб у домінуванні та агресії.

Яким буває насильство по відношенню до дитини?

До **жорстокого поводження** відносять будь-яку форму поганого поводження з дітьми: або шляхом заподіяння шкоди, або ж невиконання дій для її попередження.

Найчастіше тільки фізичне насильство ми вважаємо жорстоким поводженням, навіть не уявляючи, як часто демонструємо насильство й стаємо його жертвою.

До жорстокого поводження з дітьми відноситься:

1. Фізичне насильство:

- нанесення побоїв, ран;
- запотиличники, штовхання;
- ляпаси;
- залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, паління.

Згідно з результатами нового [опитування](#), яке провели **ЮНІСЕФ разом з Міністерством соціальної політики та фондом ООН в 2018 р.**, кожен другий українець вважає, що шльопнути дитину по сідниці не є насильством.

2. Психологічне (емоційне) насильство:

- ігнорування, ізоляція;
- словесні образи (вигадування прізвиськ, лайка);
- погрози, залякування («Ти в мене дограєшся!» тощо);
- приниження гідності;
- обвинувачення дитини в тому, в чому вона не винна;
- демонстрація нелюбви, ворожості;

- поводження, як з прислугою;
- ламання та ушкодження особистих речей;
- обмеження спілкування з родичами, друзями, ровесниками.

3. Сексуальне насильство — використання дитини дорослою людиною чи іншою дитиною для задоволення сексуальних потреб або отримання вигоди.

4. Нехтування — відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, медичній допомозі з боку батьків чи осіб, що їх замінюють.

Варто зауважити, що зазвичай дитина-жертва страждає **одночасно від декількох видів** насильства.

До чого призводить насильство над дітьми?

Жорстоке поводження з дітьми й зневажання інтересами малюків можуть мати різні види та форми, але їхніми наслідками завжди є **серйозний збиток для здоров'я, розвитку й соціалізації дитини**, нерідко й загроза її життю.

Виділяють три **основні групи наслідків** знущання над дитиною:

- 1. Фізичні** — травми, затримки фізичного розвитку (відставання в рості, масі тіла), різні захворювання.
- 2. Психічні** — низька самооцінка, депресія, неконтрольований гнів, почуття провини, сорому, відчуття неповноцінності тощо.
- 3. Соціальні** — труднощі в соціалізації, відсутність міцного зв'язку з дорослими та навичок спілкування з ровесниками, що може стати поштовхом до девіантної поведінки.

Які наслідки того, що дитина спостерігає за проявами насильства в сім'ї?

Навіть тоді, коли малюк **безпосередньо не бере участі в конфліктах** (захоплений грою, дивиться телевізори тощо), вони впливають на нього, травмуючи таким чином.

Реакції дитини на насильство в сім'ї є:

- відчуття **провини** (ніби вона відповідальна в насильстві, яке їй доводиться спостерігати), **сорому й страху**;
- **сум та гнів**, тому що вона не може змінити те, що відбувається в сім'ї.

Такі переживання обов'язково **проявляються** згодом **в поведінці** дитини. Адже саме в сім'ї дитина навчиться взаємодіяти з іншими людьми, долати труднощі й пізнавати життя.

Діти, що були **свідками жорстокого поводження** в сім'ї, засвоюють:

- 1.** Насильство — це **засіб розв'язання конфліктів** або отримання бажаного (спочатку вони переносять цю навичку в дитячий садок, школу, а потім і в свою сім'ю).
- Негативні форми поведінки в суспільстві — **найвпливовіші**.
- Довіряти людям, особливо дорослим, — небезпечно.**
- Свої почуття й потреби **не можна виявляти відкрито**.

У сім'ях, де в стосунках з дітьми переважають контроль, нехтування дитячими проблемами, один одного, дитина може вирости агресивною або занадто пасивною. Таким дітям важче вчитися, контролювати себе й налагоджувати стосунки з іншими людьми.

Що мають знати батьки?

Згідно з законом, прийнятим у січні 2018 року, за скоєння домашнього насильства введено кримінальну відповідальність (замість адміністративної).

Припинити домашнє насильство можна, навчившись поважати іншу думку, індивідуальні особливості та інший стиль поведінки. Адже жорстокість простіше попередити, ніж вести з нею боротьбу.

Варто пам'ятати, що:

1. **Діти — це особистості**, хоч ще й маленькі. Потрібно не тільки любити, але й поважати їх.
 2. **Виховання — складний процес**, який вимагає зусиль та терпіння.
 3. Не варто вимагати від дитини **бути ідеальною**. Не буває такого, щоб малюк все знав і вмівав однаково добре.
 4. **Не потрібно порівнювати** своїх дітей з іншими (натомість звертайте увагу на попередні досягнення мисамої дитини).
 5. Якщо неприємна ситуація сталася при сторонніх людях, **краще поговорити з дитиною вдома наодинці**, а не відчитувати її на місці.
- І найважливіше: потрібно **частіше показувати дітям нашу любов**, не забувати про пестощі, обійми та приємні слова. Вони так їх потребують! До того ж, це кращий захист малюків від жорстокого поводження.

Адже **сімейні взаємовідносини** — найперші та найміцніші соціальні стосунки, які значною мірою впливають на **майбутнє дитини**, її здатність до адаптації й відчуття благополуччя.